

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V SOBOTO, 3. III. 1951

ŠTEV. 17. (368)

Delni uspeh nemških delavcev

Zapadnonemška zveza uradnikov se je izrekla proti zahtevi sindikata železniških delavcev, da naj bi se tudi na železnicah uvedla pravica delavcev do sodelovanja pri vodstvu podjetij, kakor je to določeno za rudnike, železarne in jeklarne. Zveza trdi, da v primeru stavke železničarskih delavcev železničarji, ki so člani Zveze nemških uradnikov, ne bodo stavkali.

Gibanje za pravico delavcev do sodelovanja pri vodstvu podjetij je prišlo v drugo fazo, ker so zakonski predlog o pravici delavcev v podjetju že sprejeli v parlamentu in bo po vsej verjetnosti začel veljati v treh poglavitnih industrijskih panogah. Sindikati se sedaj zavzemajo, da bi delavci tudi v drugih panogah industrije dobili iste pravice. Nemški delavci pričakujejo od uveljavitve te pravice socialno sigurnost, boljše mezde in delovne pogoje. Iz dosedanjega poteka akcije sindikatov se lahko vidi, da bi radi prišli do te pridobitve kar najbolj mogoče gladko brez večjega mobiliziranja množic in na podlagi pogajanj z drugimi prizadetimi činitelji, da so zmeraj pripravljeni za kompromis in da so nagnjeni k postopnemu pridobivanju terena.

Čeprav je doseženi sporazum med delavci in podjetniki le delna rešitev, ki so jo dosegli na podlagi kompromisa, pomeni vsaj majhen uspeh delavskega razreda. Nemčije, ki je s sporazumom dobil pravico, da soddloča ne samo v socialnih vprašanjih, temveč tudi v vprašanjih, o katerih so doslej izključno odločali le delodajalci.

S tem sporazumom so si delavci v večjih obratih premogovne, železarske in jeklarske industrije priborili naslednje pravice:

V podjetjih, na katera se sporazum nanaša, bodo na vsakih 50 delavcev volili poverjenike, ki skrbijo za želje in pritožbe svoje skupine. Po načelu enakosti bodo dalje ustanovili nadzorne svete, in sicer imenujejo delničarji iz svoje srede štiri zastopnike, delavci pa prav tako štiri. Od teh bosta dva člana dotičnega podjetja, dva pa imenuje Nemška sindikalna zveza (DGB). Vsaki od obeh strank v nadzornem svetu se bo dodelila še ena, njim blizu stoječa, vendar pa „nevtralna“ oseba. In končno, ko ga je skupščina

poverjenikov odobrila, bo nadzorni svet imenoval enajsto osebo, ki naj bi prevzela vlogo sodnika ali posredovalca.

Izvršni organ nadzornega sveta je tričlansko vodstvo, ki ga mora z dvetretjinsko večino izvoliti sam odbor. Eden teh treh je delavski socialni direktor; v njegov delokrog sodijo personalni posli, zaščita pred nezgodami, skrbstvo, uprava stanovanj, ki so last podjetja, kakor tudi reguliranje odnosov med delavci in obratovodji.

Sporazum dalje predvideva, da ustanove v rudarski in jeklarski industriji tako imenovani senat, tudi po načelu enakosti. Njegove članke, ki morajo biti najmanj 50 let stari ter

morajo posedovati „nadpovprečne izkušnje v gospodarskih vprašanjih“, imenuje zapadnonemška vlada na predlog delničarjev odnosno delavcev, to se pravi sindikata. Naloga sindikata je, da izreče zadnjo besedo, če se nadzorni svet ali glavna skupščina ne moreta zediniti v vprašanju imenovanja enajstega člana nadzornega sveta.

Takšna je torej, v glavnih črtah, vsebina sporazuma o soddločanju v nemški težki industriji. Iz vsega tega še marsikaj ni razvidno, je še precej nejasnosti, vendar bo bodoči razvoj pokazal, kako se bo vsebina sporazuma odrazila v boju nemškega ljudstva za demokratske pravice.

Kaj se dogaja na Češkoslovaškem?

Zadnje tedne so se širile vesti, da je bivši češkoslovaški zunanji minister pobegnil iz Češkoslovaške in da se nahaja nekje v Zapadni Nemčiji. Drugi so spet vedeli povedati, da je preko Avstrije pobegnil v Jugoslavijo.

Zdaj pa so v Češkoslovaški objavili, da je bil Clementis aretiran in izključen iz KP zaradi „vohunstva in veleizdaje“. Nadalje so izključili iz Partije bivšega predsednika Sveta zaupnikov Slovaške Gustava Husaka, bivšega slovaškega poverjenika za prosveto Vladislava Novomesnega, bivšega pomočnika glavnega tajnika CK KP Marijo Švermovo in bivšega tajnika oblastnega komiteja KP za Brno Otoja Šlinga.

Glavni tajnik KP Slovaške Štefan Baštovanjsky je o teh izključitvah dejal, da so pričeli zapirati „nacionalistične buržujске skupine v KP Slovaške“. Zaradi vohunstva sta po poročilu CK KP obtožena tudi Šverimova in Šling.

mova in Šling. Zadnji je po izjavah ministra za informacije Václava Kopeckega „pripravljaj atentat“ na predsednika republike Gottwalda, Husak in Novomesny pa sta soddlovala s Clementisom, ki ga obtožujejo veleizdaje in „vohunstva v prid francoske obveščevalne službe“. Poleg tega naj bi Clementis, Novomesny in Husak pripravljali ustanovitev neodvisne slovaške države.

Predsednik Češkoslovaške Gottwald je v nekem govoru dejal, da je bil napravljen konec delovanja Šlinga, Švermova in Clementisa ter da gre za zaroto velikega obsega, kar dokazujejo tudi znova napovedane čistke v partiji, armadi, varnostni službi itd. Iz tega pa je razvidno, da v tem primeru ne gre samo za nekaj „vohunov“, kot bi hotel pokazati Gottwald, temveč je očitno, da češkoslovaško ljudstvo vedno težje prenaša posledice kominformistične politike češkoslovaških voditeljev, ki so se popolnoma prodali sovjetskim hegemonistom.

Francija z zanimanjem spremlja položaj na Balkanu

Beograd. (Tanjug). Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Broz Tito je prejel izrednega in pooblaščenega veleposlanika republike Francije gospoda Philippa Bodeta. Ob tej priložnosti je veleposlanik sporočil maršalu Titu, da francoska vlada z največjo pozornostjo spremlja položaj, ki je nastal na Balkanu z razvojem vojnih priprav v Bolgariji, Romuniji in Madžarski. Gospod Philippe Bodet je pripomnil, da bi njegova vlada v primeru, če bi zoper Jugoslavijo naperjene grožnje dobile konkretno obliko, nemudoma pretehtale vse posledice v okviru svojih mednarodnih obveznosti.

Maršal Tito je z največjim zadovoljstvom sprejel na znanje takšno stališče francoske vlade, ker kaže s tem, da ji je do ohranitve miru v tem delu Evrope. To pa je neločljiv sestavni del prizadevanja, da se ohrani mir v Evropi sploh. Pri razgovoru je bil navzoč pomočnik ministra za zunanje zadeve Leo Mates.

„Slabi odnosi“ med ZDA in Zahodno Evropo

Predsednik evropskega sveta belgijski socialist Henry Spaak je dejal na prireditvi ameriškega komiteja za združeno Evropo v New Yorku, da je najbolj nevarno vprašanje, pred katerim stoji danes zahodni svet, vprašanje „slabih odnosov“ med Združenimi državami Amerike in Zahodno Evropo. Med

obema kontinentoma se je odprl globok prepad medsebojnega nerazumevanja, je poudaril Spaak, in ničesar ni bolj nevarno kot to. Dobesedno je dejal: „Zame je to največji problem od začetku leta. Ako to vprašanje ne bo kmalu rešeno, se bomo znašli pred katastrofo.“

Novi napor za mirno rešitev v Koreji

Tako imenovana komisija za dobre usluge Organizacije združenih narodov se še naprej trudi, da bi dosegla mirno rešitev korejskega spora. Zdaj pričakuje, da bo pekinška vlada odgovorila na novo ponudbo za pogajanja o prekinitvi sovražnosti.

Čeprav je kitajski zunanji minister Ču En Lai izjavil po razglasitvi LR Kitajske za napadalca, da ne bo upošteval komisije za dobre usluge, je ta kljub temu zaprosila švedskega poslanika v Pekingu Torstena Hamerstroma, naj vzpostavi stik s kitajskimi predstavniki in ugotovi, ali so dane in kakšne so možnosti za začetek razgovorov o prekinitvi sovražnosti v Koreji.

Ako pa bi odgovor iz Pekinga ne bil tak, da bi omogočil začetek pogajanj za prekinitev sovražnosti, bo tako imenovani odbor za sankcije, ki je bil prav tako ustanovljen po razglasitvi LR Kitajske za napadalca, predložil podrobne načrte o izvajanju sankcij proti Kitajski.

Danes ni več čas, da bi šele iskali pot, marveč smo dolžni kovati in utrjevati bratstvo med narodi in še posebno med sosedi vsak dan in ob vsaki možni priliki.

V Franciji spet vladna kriza

V teku zadnjih 6 let je prišlo v Franciji do 16. vladne krize, ko je odstopila Plevnova vlada. Vzrok temu je bil poraz vlade v parlamentu, ki je razpravljaj o predlaganih spremembah volivnega zakona. To vprašanje je obravnaval francoski parlament že dalj časa in je v tem času propadlo osem predlogov, nakar je skušal dosednji ministrski predsednik Pleven rešiti položaj z lastnim kompromisnim predlogom, ki pa je prav tako doživel poraz.

Predsednik francoske republike Auriol je nato poveril nalogo za sestavo nove vlade večkratnemu ministrskemu predsedniku Bidaultu, ki se je začel pogajati s posameznimi strankami.

Brez dvoma je prišlo do francoske vladne krize v najbolj neugodnem trenutku, ko se v ponedeljek začnejo posvetovanja namestnikov štirih zunanjih ministrov, od katerih je v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj svetovne politike.

De Gasperijev položaj ogrožen

Hkrati s francosko vladno krizo pa doživlja težke dni tudi italijanski vladni predsednik De Gasperi, kateremu so napovedali boj njegovi lastni pristaši. Pri glasovanju o nekem komunističnem dodatnem predlogu je namreč del demokristjanskih poslancev glasoval s komunisti in je vlada ostala v manjšini.

V vrstah demokristjanov se v zadnjem času vedno bolj veča odpor proti posameznim ministrom, tako proti zunanjemu ministru grofu Sforzi, obrambnemu ministru Pacciardiju, finančnemu ministru Pelli, ministru za trgovino in industrijo Tognu ter gospodarskemu ministru Segnu. Demokristjani zahtevajo takojšen odstop svojih lastnih ministrov.

V ponedeljek pogajanja v Parizu

Kakor poročajo iz Moskve, je sovjetska vlada pristala na predlog zapadnih sil, da se v ponedeljek, dne 5. t. m. začnejo v Parizu posvetovanja med namestniki zunanjih ministrov štirih velesil in je v ta namen tudi že imenovala 17 člansko delegacijo pod vodstvom namestnika zunanjega ministra Gromika.

Karachi. — Na podlagi enoletnega trgovinskega sporazuma, ki sta ga podpisala Pakistan in Indija, bo Pakistan izvažal v Indijo juto, bombaž, žito in druge proizvode v zameno za premog, jeklo in bombažne izdelke. To je prvi pakistansko-indijski trgovinski sporazum, odkar je Indija razvednotila svojo valuto septembra 1949 in je Pakistan takrat odklonil izvedbo enakih ukrepov.

Ankara. — Po izjavah turškega zunanjega ministra Köpröla so ob obisku poveljnika ameriškega brodograjskega podjetja v vzhodnem Atlantiku in Sredozemlju admirala Roberta Carneyja v Turčiji sprejeli sklep o udeležbi Turčije v skupnem sistemu obrambe vzhodnega Sredozemlja.

Washington. — Direktor organizacije za evropsko gospodarsko sodelovanje (OEEC) Dirk Stikker je prispel v ZDA, kjer se bo razgovarjal s predstavniki ameriške vlade in uprave za gospodarsko sodelovanje o pomnjanju surovin v Zahodni Evropi.

Kalkuta. — Epidemija koz v Indiji, ki se je začela širiti novembra 1950, je doslej zahtevala nad 4000 človeških življenj. Samo v teku zadnjega tedna je umrlo na kozah 533 oseb, kar pomeni najvišje število v zadnjih 100 letih.

Morrison o britanski zunanji politiki

Podpredsednik britanske vlade Herbert Morrison je izjavil, kot poroča Reuter, da vodi Velika Britanija samostojno zunanjo politiko in da po zaslugi tega ni prišlo v zadnjih mesecih do „nevarnega položaja“ na svetu. Morrison je dejal, da je bil neposredni smoter britanske zunanje politike doseči miroljubno rešitev korejskega spopada in poudaril, da so bile prav po zaslugi britanske pobude sprejete v resolucijo OZN, ki razglša LR Kitajsko za napadalca, določbe, ki puščajo odprta vrata za mirno rešitev spora, če je LR Kitajska pripravljena na razgovore.

Ko je govoril o oboroženih silah Sovjetske zveze, je Morrison izjavil, da so te sile pomembna grožnja sovjetskim sosedom. Kjer koli je mogoče, vsiljuje sovjetska vlada drugim državam svojo obliko vladanja, razen tega pa dovoljuje svojim satelitom ustvarjati oborožene sile, ki so veliko večje kot pa dovoljujejo mirovne pogodbe. Britanski podpredsednik je na koncu dejal, da je začela zaradi te nevarnosti Velika Britanija skupno z drugimi državami, članicami atlantskega pakta, izvajati obširni oboroževalni program.

PO ŠIRNEM SVETU

Namestniki zunanjih ministrov držav članic atlantskega pakta so na svoji seji razpravljali o notranjih upravnih in osebnih vprašanjih ter so formalno objavili imenovanje ameriškega admirala Fechelerja za vrhovnega poveljnika organizacije Atlantskega pakta.

KOLEDAR

3. marc, sobota: Kunigunda.
4. marc, nedelja: Kazimir.
5. marc, ponedeljek: Evzebij.
6. marc, torek: Prepetua in Felicita.

SPOMINSKI DNEVI

4. 3. 1844 — Rojen na Muljavi na Dolenjskem pisatelj Josip Jurčič. — 1849 — Dunajska vlada izdala uredbo za ustanovitev slovenskega državnega zakonika in prvič uradno zabeležila izraz „slovenski jezik“. — „Slowenische Sprache“. Dotlej so bili uporabljeni le krajevni nazivi: kranjski, koroški itd. — 1862 — Umrli ruski pisatelj N. V. Gogolj.
6. 3. 1836 — Rojen v Podsmreki pri Velikih Laščah pesnik in pisatelj Josip Stritar. Leta 1870 je začel izdajati literarno revijo „Zvon“. Umrli je leta 1923 v Rogaški Slatini. — 1475 — Rojen v Repreze v Italiji eden največjih umetnikov Michelangelo Buonarroti, kipar, slikar, stavbenik in pesnik.

SLOVENJI PLAIBERK

Gospodarski obstoj naših gorskih kmetov je v pretežni večini odvisen od živinoreje. Edino od izkupička za živino ima potrebne gospodarske dohodke, razen nekaterih, ki imajo še nekaj več gozda. Pogoj za živinorejo pa so pašniki in o tem perečem vprašanju so razpravljali kmetje na zborovanju dne 18. februarja, ki se ga je kot govornik udeležil zastopnik kmetijske zbornice iz Celovca. Med kmeti je nastalo razumljivo in upravičeno ogorčenje, ker so slišali, da hoče zemljiški veleposestnik graščak Maresch s Humberka, ki poseduje v naši občini pretežno

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ v Kotnari vabi na kulturno prireditev z igro:

„DESETI BRAT“

ki bo v nedeljo, dne 4. marca 1951, ob 19. uri pri Plajerju.

Pel bo tudi domači pevski zbor.

Vabljeni k obilni udeležbi!

Odbor

ne večino gozda, ograditi vse dosedanje pašnike. Na ta način bi bila onemogočena vsaka možnost za pašo in posledice za gospodarski obstoj naših kmetov bi bile usodne. Kmetje bi bili prisiljeni število živine znižati, nekateri pa bi morali živinorejo sploh opustiti. Upamo, da do tega ne bo prišlo, ker enotna in odločna zahteva vseh kmetov je, da morajo pašniki ostati, kakor so bili doslej, samo da jih po možnosti zboljšujemo. Od gospodarske samostojnosti zavisi tudi neodvisnost našega kmečkega delovnega ljudstva, dočim bi seveda nenasična zemljiška gospodarska sprava našega kmeta v popolno odvisnost, da bi lahko z njim delala in ukazovala, kakor bi hotela. Kmetje si znamo v trdem delu pridelati naš vsakdanji kruh in znali bomo braniti tudi naše koristi.

Po naši zemlji

LIBUČE

Morda je res uspelo, da je sestav libuškega občinskega odbora takšen, ki jamči, da bo zares zmožen harmonično in v celoti skupno delati za koristi občine in občanov. Dosedanje delo vsaj to kaže in nekateri starejši izmed odbornikov se še spominjajo dobe, ko tedaj v občinski sobi zaradi nekaterih prenapetih šovinističnih petelinov, v prvi vrsti od nekdanjega tako imenovanega Landbunda, odbor skoraj ni mogel priti do pozitivnega dela, oziroma so bili sklepi enostranski in pozitivnih niso izvajali. Ne hvalimo

Zene v borbo za mir in pravico!

Vabilo

na

III. Pokrajinski zbor

Antifašistične fronte žena

ki bo v torek, dne 6. marca 1951 ob 9. uri dopoldne v gostilni Roth, Celovec, Pfarrhofgasse 8.

Antifašistična fronta žena
Pokrajinski odbor

se, toda lahko trdimo, da je doprinos treh slovenskih odbornikov k tej miselnosti v občini znaten in vreden upoštevanja. Upamo, da bo ta pametna uvidevnost prevladovala trajno in bomo složno delali v korist občine na celi črti.

Pri zadnjih sejah so obravnavali občinski proračun za leto 1951 in ga pri seji dne 25. februarja t. l. soglasno odobrili. Zaradi velikih potreb, ki jih bo skušala občina izvesti, proračun brez dvoma davkoplačevalce obremenjuje, toda so v načrtu akcije, ki jih ni mogoče odlašati in ki bodo za občino trajnega in koristnega pomena. Proračun izkazuje 55.000 šilingov primanjkljaja, ki ga pa upajo kriti iz javnih sredstev. Občinske doklade so na davke na kmetijstvo a) in b) zvišali za 20 odstotkov, doklade na obrtni davke pa znašajo 200 odstotkov. Zelo važna zadeva je regulacija libuškega potoka, naprava vodovoda v Libuči in popravila ceste v Libuči ter poprave in nove gradnje drugih občinskih potov. Del libuške ceste je prevzela dežela in jo bodo skušali še letos spraviti v red. V ta namen je občina dovolila zneske, ki so v njenih mejah mogoči, v ostalem pa se bo pobrigala za druga sredstva. Za potrebe šole v Šmarjeti je občina dovolila 4200 šilingov in za šolo v Zgornjih Libuči 9000 šilingov.

Iz proračuna so črtali postavko 5000 šilingov za požarno brambo, za kmetijstvo pa so

namenili 5.000 šilingov. Iz plebiscitnega prispevka upajo doseči znatne zneske za šolo v Zgornjih Libuči, v Šmarjeti in za vodovod Libuče—Pliberk.

Nekajkrat se je občinski odbor že bavil z razmerami v zgornjelibuški šoli, kjer so ustanavljali in gojili neko „Dorfgemeinschaft“, kjer so učili šoli odraslo mladino plesati in so po večerih spremenili šolske prostore v plesišče, pivnico in kadišnico. Ljudstvo je tako početje v šolskih prostorih obsojalo, ker tak način dela je vse prej kot vzgojen in v take namene šolski prostori nikakor ne smejo služiti, ker je tak način „vzgojnega“ dela tuj ljudstvu, saj je namen tega edinole ta, da šoli odraslo mladino še bolj odtuji svoje ljudstvo. Zaraditega so se mnogi pritožili pri občini in zahtevali, da se temu početju napravi konec. To zadevo je moral občinski odbor obravnavati ter je sklenil, da se prepove v šoli plesati, piti in kaditi. Zgornjelibuški učitelj se je proti temu sklepu občinskega odbora pritožil na prosvetnem referatu pri deželni vladi v Celovcu. Zaradi tega je občinski odbor v zadevi še enkrat sklepal in sklenil, da dovoljuje samo ples, ki so v zvezi s kakšno gledališko predstavo in samo za šolarje, ne pa za šoli odraslo mladino.

Drugič je bila od navedene strani vložena pritožba na prosvetnega referenta, ki je nato v svojem odgovoru na občno izjavil, da bo osebno prišel v Libuče in bo odbornikom razložil pomen in „potrebo“ vzgoje po „Dorfgemeinschaft“. Ta odgovor je občinski odbor pri svoji zadnji seji obravnaval in je bil soglasno mnenja, da naj referent pride v Libuče, vendar mu svetuje, da se pridruži mnenju odbora, ki ima o pojmi vzgoje zdrave nazore, ki mora po mnenju pretežne veči-

Smučarska sekcija Slovenskega fizikulturnega društva v Št. Janžu v Rožu

priredi v nedeljo, dne 4. marca ob 14. uri smučarsko tekmo v smuku

Start v šentjanških Rutah, cilj nad Šlemicem v Št. Janžu. — Sodelovalci bodo tekmovalci iz Bistrice, Borovlj, Bilčovsa in Št. Janža. —

Vabimo vse ljubitelje zimskega športa!

ne ljudstva sloneti na temeljih, ki odgovarjajo miselnosti, poreklu in značaju ljudstva, ne pa vnašati tujo miselnost, odtujevanje in izkoreninjenje lastnemu narodu, skratka, tudi pošolska vzgoja mora sloneti na moralni podlagi. Vsi odborniki so bili mnenja, da naj ostane šola šola in naj služi ciljem, ki so po naravnem redu utemeljeni. Le tedaj bo mogoče doseči tisti cilj, ki mora biti vsem do-

bromislečim pri sreč, to je dobre odnose, mir in lepo sožitje na vasi in napredek na gospodarskem kulturnem in socialnem področju.

BISTRICA V ROŽU

Tudi pri nas je letošnja na padavinah zelo bogata zima povzročila mnogo škode. Veleposestnika Humberk in Webhofer imata velike množine posekanega lesa v gozdovih v Medvedjem dolu, ki čaka na prevoz v dolino. Najemniki v Rovtah ki izrabijo ugodno zimo in se trudijo s prevozom lesa, da zaslužijo toliko denarja, da morajo plačati veleposestnikom najemnine in da jim še nekaj ostane za vsakdanje potrebe, letos zaradi sla-

Prispevajte v tiskovni sklad

bega saninca niso mogli veliko voziti, poleg tega pa je tudi zaslužek od kubičnega metra le skromen. Tudi kmetje v dolini so le z največjo težavo spravljali les na žago in so morali zaradi plazov in južnega vremena z vožnjo prenehati. Na Spodnji Bistrici se je zaradi snežne teže podrla Tomaževa žaga in tudi velik kozolec pri kmetu Polancu.

CELOVEC

Hotel „Sandwirt“, ki je bil dozda zaseben od britanske zasedbene sile, so vrnil pravemu lastniku Jameku, ki ga bo po temeljiti obnovi spet odprl. — Na celovski deželni razstavi bo tudi mednarodna razstava psov. Predloženih je že nad sto prijav, med temi tudi iz Jugoslavije, Italije in Švice. — Delavci firme Hatheyer so v petek zahtevali takojšnjo povišanje plač in zagrozili s stavko, če zahtevi ne bodo ugodili. Ker zahtevi ni bilo ustreženo, so prenehali delati. Delavci si o višini povišanja plač niso bili edini, ker so se zahteve gibale med 11 in 20 odstotki. Po daljših pogajanjih so začeli delavci spet delati, ko so jim zagotovili, da bodo skušali s posredovanjem sindikata urediti vprašanje plač, ki bodo znosne za oba dela. — Knjižnico koroške delavske zbornice so preselili v nove prostore v poslopje delavske zbornice, kolodvorska ulica 44, 1. nadstropje. Knjige izdajajo kot doslej, in sicer: knjige za odrasle od ponedeljka do petka od 16. do 19. ure (za bralce izven Celovca tudi v ponedeljkih in četrkih od 11. do 12. ure). Novo urejena študijska knjižnica za socialno znanost je tudi pričela poslovati in je interesantom na razpolago. Čitalnica, ki je priključena knjižnici, je odprta od torka do sobote od 15. do 20. ure, v sobotah tudi od 8. do 13. ure. Obisk študijske knjižnice in čitalnice je brezplačen.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

17. nadaljevanje

XI.

Kakor hiša svetopisemska, ki se je vrnil v njo sin, izgubljeni in zopet najdeni, je bila razsvetljena Trata dolgo v noč.

Nande se je vrnil iz hleva, slabovoljen, skoro zbezan. Pred hlevom se je zadel ob Andreja, strmečega zamišljeno v noč. Gledal in mislil je gor na hribe, proti kočji sestre in matere, živeče napol v skrbeh za dete, izročeno tuji hiši, napol mirno v sladki zavesti: Andrej čuva nad njo z vestnim očesom, s skrbečo in ljubečo dušo.

„Ali se hočeš poigrati z menoj, paglavec?“

Neprijazno je sunil od sebe Nandeta, da se je začudil fant nad starcem, sicer mu vedno naklonjenim.

„Saj vas niti videl nisem.“

Vtaknil je roke v žep in je šel s počasnimi koraki čez dvorišče.

„Vse narobe, povsod nesreča. Radoveden sem le, kakšna nezgoda se mi pripeti pri polnočnici.“

Skoro docela je bil uverjen, da bo nesreča. A vedel je: pot do velike sreče se vije vedno

skozi zapreke in nezgode in vedno po strmini.

Prišel je mimo kuhinje, ozrl se je v njo, a ni bilo notri ne Vilme, ne Tinke, in je šel mimo; ker za druge se ni brigal.

Takoj za njim je prišel Andrej. Postal je pred pragom in je pogledal v kuhinjo, in pogled je bil teman in skrbni poln. Jerica, stoječa ob ognjišču, se je ozrla naglo proti durim in se je vznemirila in je povsila pogled. Ker nemirno je bilo v njeni duši, kakor če pade kamen v čisti studenec in vzvalovi gladko in mirno površje. Zvenele so ji še glasno v duši mladega gospoda sladke besede: „Ah, glej, kako srčkana punčka...“

Globoko k ognjišču je sklonila vznemirjeni obraz. Stric je strmel v njo, in skrbni polni pogled se mu je omilil: „Ne, predobra je, vsa čista.“ Tiha prošnja je vstala v sru in je prosila iz oči: „Jerica, glej, da ne vržeš v blato bisera...“

Dekle ni upalo pogledati proti durim, stricu naravnost v skrbno procečo oko. A duša je slišala tiho prošnjo; razalostilo in obenem razveselilo se je srce.

„Ve, da nisem kriva. Ne obsoja me...“

V gosposki sobi je bilo veselje, kakor bi

bil že nocoj sveti večer. Le manj svetlo je bilo veselje, le več posvetnega, več človeškega je bilo v njem: veselje ljudi, ki jim je večer vsake dobre pojedinje sveti večer, ki pa gredo na sam sveti večer rano spat, ker jim je dolgčas ob radosti, lijoči iz neba v blaga, sveta srca. V njihova ne lije radost — ker kje je svetost, kličeča blagoslov iz nebes?

Katra je nosila večerjo na mizo, vino je prinesel gospodar sam. Iz velike peči je lila prijazna toplota v sobi, lila je v lica, da so rdela, lila v srca, da so se razgrevala bolj in bolj.

Na častnem sedežu je sedel Tomaž, okrogel kakor sod, rdeč v lica. Po prvih treh časih starine, ki jih je izpil naglo drugo za drugo, da se ogreje, kakor je rekel, mu je začetel nos in se je zazdel še ogromnejši. Oči, skoro povsem zalite z mastjo, so se ozirale leno po sobi. Ko je pil ali je vzel v usta posebno tečen kos pečenke, je zamižal, da je užival bolj nemoteno, z večjo zbrano stjo.

„Fant, kaj, fant. Peterček? — Da, iz tega bo kaj! — Zaupaj v me, Matevž! Vzgojim ti ga povsem po sebi... Zaupaj mi!“

Govoril je pretrgano, s tankim glasom, vzdihovaje, kakor bi ga govorjenje silno utrujalo... Žive ljudje v naši domovini, ki jih utruja vse razen dobre jedi in izborne pi-jace. In ti sede najčesteje na častnih sedežih in govore imenitno, v meglo veličanstva, vi-

sokosti in učenosti zaviti. In glej, čudo božje, poslušajo jih pozorna in strmeča ušesa, globoko se jim klanjajo gibčni tilniki. Nihče ne vsane v vsi domovini, da bi jih pahnil z ogorčeno roko s prestolov v blato, kjer je njih prostor... Odtod mnogo gorja v naši domovini, odtod gniloba, ki se širi dalje, od zgoraj navzdol...

Vzradoščen je poslušal Tratnik, srečen in ponosen se je oziral od brata na sina, od sina na brata. Peter, upanje železnikov in velik njih ponos, se ni zmenil mnogo ne za očeta, ne za strica. Jedel je s slastjo, kakor bi se postil že štiriindvajset ur, pil je kakor kamnosek, ki je vihtel kladivo ves dan v razbeljenem kamnolomu. Slišal je komaj, napol, kar sta govorila oče in stric. Misli so mu blodile drugod, a ne daleč od tod, v kuhinji so se mudile. Že ko so izstopali iz sani, mu je zagledalo oko najpoprej Jerico. Stala je za Andrejem. Ko je privzdignil starec svetilnico, da posveti na sani, se je razlila luč čez vse njeno polno in vendar vitko telo, čez sveži njen obraz.

„V resnici, prijetno dekle!“

Začudil se je v istem hipu, da se je zme-nil tako malo za njo poleti, ko je bival nekaj časa doma. Obžaloval je svojo zanikrnost.

Zaostal je, ko so šli drugi v nadstropje in je zadržal dekle s silo, ko je prišla iz kuhinje in je hotela iti v družinsko sobo. Pol-pijan razvnet od odpora dekletovega, ki se

Kako nastajajo orkani

Orkan nastane, kadar se nekje s površja tropičnega morja začne dvigati segret vlažen zrak. Zrak se dviga v višino kot steber, podobno kakor se dviga zrak iz tople sobe skozi dimnik. Ko pride v višje plasti, se zrak ohladi in vodne pare se zgostijo v kaplice. Pri tem se sprošča toplota, ki je bila potrebna za izhlapevanje z morske gladine. Ker se tvori tako na tisoče ton dežja, je sproščena toplota ogromna. Ta toplota in vzgon zračnih plasti daje orkanu silno moč.

Ko se zrak dviga, steče na njegovo mesto z vseh strani drug tople vlažen zrak, tako da se vzdržuje gibanje navzgor. Zaradi vrtenja zemlje se pritisk zračnih plasti odklanja od premočrtne smeri, tako da se te začnejo vrteti, in sicer na severni zemeljski polu v nasprotnem smislu kot urni kazalci, na južni polu pa obratno. Kadar doseže tak veter hitrost preko 110 kilometrov na uro (torej najmanj hitrost najjačje burje), govorimo o orkanu. V srednjem delu, ki mu pravijo „oko“ in ki meri v premeru od 20 do 45 kilometrov, je zrak razmeroma miren. Okoli očesa pa je ogromen zračni vrtnec, čigar skrajni rob je 150 do 250 km daleč od središča. Na robu je sorazmerno visok tlak. Čim večja je razlika med tlakom na robu in tlakom v sredini, tem silnejši je veter. Njegova hitrost doseže in celo prekaša 250 kilometrov na uro. Če je zračni vrtnec zelo širok, meri nasprotno v višino samo 10 do 20 kilometrov. Orkan kot celota se premika le počasi, komaj 15 do 30 kilometrov na uro, tako da se ladje in prebivalci na kopnem s sodobnimi sredstvi lahko pravočasno opozorijo na bližajočo se nevarnost.

Da doseže orkan svojo polno moč, potrebuje eden od sedem dni. Rodi se na vodi in tam običajno tudi umre. Njegovo življenje ni baš dolgo, v ugodnem primeru traja deset dni. Medtem pa orkan lahko prehodi 4500 kilometrov. Če pa zaide na kopno, umre mnogo prej zaradi trenja in ker mu je zmanjkal nadaljnji vir energije. Prav tako kmalu preneha, če ga zanese pot preko mrzlejših vodnih plasti.

Kakor smo že omenili, je orkan nosilec silnega dežja. Tako je julija 1911 na Filipinskih otokih v 24 urah padlo 115 cm dežja, meteorološka postaja v Manili je ob podobni priložnosti beležila 3,2 cm dežja v 10 minutah.

Špecijalna obleka za dež

V. TARMANN

CELOVEC — KLAGENFURT,

Völkermarkter Straße 16.

Plašči za prah, dežni plašči iz gumijskega in nylona vseh velikosti in po nizkih cenah. — Izdelava po meri, reparature.

Orkane imenujejo take viharje navadno samo na Atlantiku. Povprečno jih je vsako leto sedem. Številnejši in tudi jačji so orkanom sorodni tajfuni v Pacifiku in cikloni Indijskega oceana.

I. Č.

KINO-PREDSTAVE

ST. JAKOB V ROŽU

v soboto, 3., in v nedeljo, 4. marca
„Vorstadtmädel“

VRBA

v soboto, 3., in v nedeljo, 4. marca
„Das Geheimnis vom Hallwangerhof“
v sredo, 7., in v četrtek, 8. marca
„Nichts als Zufälle“

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

V nedeljo, 4. marca: 11.15 Mala domača glasba, 13.00 Pozdrav za mesto in deželo, 15.30 Ura za otroke, 19.15 Aktualna športna reportaža,
v ponedeljek, 5. marca: 10.45 Iz ženskega sveta, 11.45 Za podeželsko ljudstvo,
v torek, 6. marca: 11.45 Za podeželsko ljudstvo, 17.10 Popoldanski koncert.

RADIO SLOVENIJA

Poročila dnevno ob 5.15, 6.50, 12.30, 15.00, 19.30, 23.55 uri v nedeljah jutranja poročila ob 8.00 uri:

sobota, 3. marca: 6.10 Jutranji koncert, 13.00 Opoldanski koncert, 13.50 Kulturni pregled, 20.00 Znanje-politični feljton, 20.50 Veseli večer;

nedelja, 4. marca: 9.30 Slovenske narodne, 11.30 Oddaja za zamejstvo, 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane, 13.30 Zeleli ste — poslušajte!, 16.00 Koncert narodne glasbe, 19.00 Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji gori, 21.20 Partizanske in borbene pesmi;

ponedeljek, 5. marca: 5.25 Slovenske narodne pesmi, 14.00 Igra vaški kvintet, 14.30 Kulturni pregled, 14.40 Samospevi Josipa Pavčiča, 18.30 Gospodarsko predavanje, 18.40 Narodne in umetne pesmi, 21.00 Fiziološka reportaža, 21.15 Glasba za razvedrilo;

torek, 6. marca: 6.10 Zabaven jutranji spored plošč, vmes gospodinjski nasveti, 10.30 Šolska ura za osnovne šole, 14.00 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov, 17.00 Reportaža z mednarodnega planinskega tedna — prenos iz Planice, 20.00 Mirko Polič: Deseti brat, opera v treh dejanjih.

Okrajni odbor DFJL v Borovljah objavlja naslednje uradne ure:

v torkih od 8.00 do 12.00 ure,
v petkih od 8.00 do 12.00 ure,
v sobotah od 8.00 do 18.00 ure.

OPOZORILO

Vsi oni, ki se v Jugoslaviji zanimajo in hočejo biti naročniki „Slovenskega vestnika“, naj se obrne na: Adit-Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Ljubljana, Tyrševa 34.

4 %

7 1/2 %

Se dobi pri zadrugah in v trgovinah za kemične izdelke ali pri

CHEMOPLANT

d. z. o. j.

CELOVEC, VÖLKERMARKTERPLATZ 8

Zopetna otvoritev naše prodajalne

NOVI TRG 12

v začetku marca 1951

Krischke & Co

CELOVEC, KLAGENFURT

Neuer Platz 12

8.-Mai-Strasse 3

TRZNO POROČILO

V četrtek, 1. marca 1951 so na celovškem trgu prodajali po naslednjih cenah: krompir kg šil. 0.70; rdeča pesa kg šil. 2.00 do 2.50, korenje kg šil. 2.—, zelenja, peteršil, por kg šil. 2.—, koleraba kg šil. 2.—, redkev kg šil. 1.—, hren kg šil. 10.—, čebula kg šil. 2.40 do 3.—, šaločka kg šil. 4.—, česen kg šil. 10.—, zelje—belo kg šil. 1.20 do 1.50, zelje—rdečo kg šil. 2.—, ohrovt kg šil. 2.—, kislo zelje kg šil. 2.00 do 2.50, kislja repa kg šil. 1.60, jabolka I kg šil. 2.—, jabolka II kg šil. 1.40 do 1.80, jabolka III kg šil. 1.— do 1.30, suhe hruške kg šil. 3.— do 4.—, a'dova moka kg šil. 3.— do 3.50, koruzna moka kg šil. 2.— do 2.50, mak—zrnje kg šil. 12.— do 18.—, pšeno kg šil. 6.— fižol kg šil. 2.50 do 3.— ješpren (ričat) kg šil. 3.20, kurja krma kg šil. 2.20, orehi kg šil. 5.— do 9.—, med—gozdni kg šil. 28.—, med—ajdov kg šil. 24.—, skuta kg šil. 6.—, majželn kom. šil. 2.—, gosi kom. šil. 50.—, jajca kom. šil. 0.80 do 0.90.

ODDAM V NAJEM

gostilno v Celovcu, sestojajo iz dveh sob, kuhinje in kleti. Pismene ponudbe na upravo „Slovenskega vestnika“, Celovec, Gasometergasse 10 pod „Obir“.

ANFIFAŠISTIČNA FRONTA ŽENA

Kapla na Dravi

Vabimo

žene iz St. Janža, Borovelj in vse okolice na

družabni popoldan

ob priložnosti mednarodnega praznika žena,

ki bo dne 4. marca 1951 ob 14. uri popoldan pri Mežnarju v Kapli na Dravi. Tudi iz centra pričakujemo koga.

Žene iz Kaple

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10 Telefon 1624/4 Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

je branilo njegovega laskanja, ni slišal prihajati Andreja.

„Res, prijetno dekletce!“

Mislil je na njo ves čas med jedjo. A misli njegove niso bile prazniške in svetonočne.

„Le ko bi starca ne bilo!“

Domislil si je temnega, zlo obetajočega pogleda starčevega; tiha jeza, pridušena, ker nezmožna, mu je napolnila srce.

„Ah kaj, hlapec! Pokažem mu, kdo je gospodar na Trati.“

Ni maral Andreja že od nekdaj. Bal se ga je v prejšnjih letih bolj nego kogarkoli v hiši. Domislil se je ta večer spet, kako je zalučal nekoč v jezi vanj kos opeke. A hlapec ga je prijel in ga je pretepel, kakor ga ni tepel nikdar ne oče, ne kdo drugi. Kriče je hitel tožiti očetu. Ta je šel takoj ves razljučen v hlev, da ozmerja hlapca.

„Prepovem ti v bodoče za vselej tako neusmiljenost in sirovost proti slabotnemu otroku“, je končal jezo pridigo.

Tedaj se je postavil Andrej tik pred očeta, je pokazal krepke, od dela začrnele, razkave roke in je odgovoril mirno a odločno:

„Vse življenje so delate te roke za Trato. Na teh rokah sem nosil tebe, in če si bil preobjesten, sem te zlasal z njimi. In če postane drzen sin, ki ga ljubiš slepo v njegovo nesrečo, ga zlasam in pretepem istotako ali pa — pojdem.“

Oče je godrnjal poltiho.

„Ko storim kaj napačnega, me ošteje. A

kar sem storil zdaj, za to mi bodi hvaležen.“

Tedaj je umolknil oče na veliko začudenje Peterčkovo. A ta se je ogibal od tedaj hlapca.

Nocoj sta se srečala samo s pogledi. A Peter je čutil, da živi v hlapcu še ista moč in odločnost. Če se približa Jerici, mu stopi nedvomno na pot z vsem širokim, krepkim telesom.

„Ah kaj, hlapec...“

Nemir je kluval v srcu Nandetovem. Ni ga trpelo v sobi. Prišel je spet v vežo; ustavil se je ob kuhinjskih durih in je motril pazljivo velik kovčeg, stoječ v razsvetljeni veži.

„Kaj misliš, Jerica, kaj je v njem?“

Deklica, zajemajoča vodo iz velikega škafa ob durih, se je nasmehnila zamišljeno.

„Kaj vem jaz! Teta Katra pravijo, da stričeva obleka. Anka misli da svinlata rute.“

Nande je pomeril za hip z neprijaznim pogledom dekle Anko, pomivajočo krožnike. Zaničljivo je zamahnil z roko.

„Anka in njene svinlata rute!“

Po stopnicah sta pribražali Vilma in Tinka. „Kaj ne ostaneta gor!“

„Naj bodeve tukaj, teta“ — je prosila na videz nevoljno Katro mala Tinka.

„Bojive se strica, teta!“

Vilma se je stresla pri spominu na mastno, vlažno roko, ki jo je božal z njo stric.

Nande, ki se je zanimal za vse, je pogledal začudeno.

„Bojiš se?“

„Ne maram tudi denarja.“

Vilma je razprostrla na široko vseh pet prstov; tja po tleh so se razsuli krajcarji.

„Tudi jaz jih nočem.“

Po tleh, na vse strani so se zakotljali tudi krajcarji Tinkini.

Nande se je pripognil naglo in je iskal.

„Kako sta čudni! Razjezil bi se človek nad vama... Tukaj je eden... tukaj drugi... Na, Vilma!“

„Ne maram.“

„Pa vzemi ti, Tinka.“

„Nečem.“

Odtegnila je roko in jo skrila za hrbtom. Nande je nehal iskati. Pogledal je jo z velikim, začudenim pogledom.

„Res ne marata, kaj?“

„Ne!“

„Pa bi jih dali meni? Vesta, na kartici za hranilnico mi manjkata zadnji dve znamki. Tako jih kupim jutri in vložim.“

„Imej! — Imej, Nande! Ne marave.“

Nande je iskal še ostale.

„Pa vama kaj naredim zato“ — je govoril veselo vznemirjen, nagnjen povsem do tal. „Moža iz snega morda? Sredi dvorišča morda? Sredi dvorišča! Velikega, večjega nego je Andrej!“

„Naredi, Nande...“

„Veš, Nande, morda nama poveš kako povest.“

„O palčkah?“

„Dobro. Ali o materi in o bolnem detetu.“

„Povem, seve!“

„In za te prazne storitve mu dasta toliko denarja“ — se je razjezila dekla Anka. — „Za en krajcar vama pove deset takih lažljivih storic — ta skupuh.“

Kakor sveča je stal Nande hipoma sredi kuhinje.

„Ti? Ti — kaj pa hočeš? — Kdo pa je postajal preteklo noč pod tvojim oknom, ha? Ali ni bil to Sršenov hlapec, kaj? — Zato spiš po dnevu ob delu...“

Anki je zdrsnil krožnik iz rok. Tiho je postalo v kuhinji, le pečenka je prasketala v ponovi. Vseh oči so se obrnile v obledelo dekle.

„Vilma, Tinka — v sobo!“

Katra ji je prišla za roke in ji je vedla iz kuhinje. Še resnejše, še bledeješe, je bilo staro njeno lice, ko so je vrnila in je stala spet sključena ob ognjišču.

„Kako žalostno je v naši hiši!“

Solze so ji lesketale v medlih očeh, skrbi in žalosti je bilo polno srce. Zakaj videla je, kako malo jih je na Trati, ki bi ljubili Trato in bi delali za njo v ljubezni in požrtvovalno. Videla je, kako stopajo na stranpot duše, izročene njeni skrbi, a je čutila, da jih ne more držati nazaj od prepada.

(Dalje)